

Poddržovanost

Poddržovaností betonových konstrukcí se v nedávné době začalo označovat zanedbání nebo opomenutí údržby. Zjemnění pojmu může sice vést k zmírnění názoru na úroveň údržby, ale stav nosné funkce a trvanlivost betonových konstrukcí, které jsou vystaveny nepříznivým podmínkám, je tvrdou realitou. Za nepříznivé se považují podmínky, kterým konstrukce nemůže delší dobu odolávat. Často to bývá přetížení nebo korozivní prostředí, pro která konstrukce nebyla určena.

Například v průmyslových provozech bývá konstrukce přetěžována a vystavována chemickým vlivům, které nebyly při projektování předpokládány. Izolace, určená k ochraně mostních konstrukcí před přístupem vody a chloridů, selhává.

Správce stavby často konstrukci užívá, aniž by byl seznámen s nebezpečím, které v takových případech hrozí, nezajišťuje prohlídky, které by ho zpravily o stavu konstrukce, a nepodniká kroky k zajištění údržby. Jejím zanedbáním nebo opomenutím se stav konstrukce zhoršuje, až je nutné provést rekonstrukci nebo demolici.

Tomu se dá na základě soustavných prohlídek zabránit trvalou a důslednou údržbou, při které se konstrukce průběžně uvádí do vyhovujícího stavu. Levným odstraňováním zárodku závady se dá předejít nákladným následkům závady.

Žádoucí je, aby projektant, který bývá nejlépe seznámen s konstrukcí, předal uživateli stavby podmínky pro užívání konstrukce, důsledky odchylek od těchto podmínek, četnost a předmět prohlídek, rozsah údržby rozhodujících částí konstrukce apod. Prohlídkami stavu konstrukce a řádnou údržbou se předejde značným výlohám na nápravu.

Autorský dozor

Architect's/Engineer's Jobsite Inspection

Milík Tichý

Projektantovým zájmem je, aby jím navržené stavební dílo sloužilo stavebníkovi podle jeho předpokladu a k jeho spokojenosti, popřípadě také, aby dlo splňovalo požadavky kladené na ně veřejností. K takovému cíli směřuje autorský dozor, který je jedním z prvků zajišťování jakosti stavebního díla v průběhu jeho realizace. Autorský dozor začíná již ve fázi projektování, kdy je zapotřebí, aby projektant stanovil ve specifikacích kritéria jakosti. Tato kritéria musí během stavby sledovat jednak technický dozor stavebníka, jednak sám projektant. Hranice mezi oběma druhy dozoru je někdy ne dosti zřetelná, a proto spolupráce zúčastněných osob je nutná. V průběhu autorského dozoru vydává projektant pokyny dodavateli, zpracovává změny díla, vyjadřuje se ke vzorkům materiálu a výrobků a schvaluje výrobní výkresy. Autorský dozor musí být tak podrobný, aby postihl dílo v celém rozsahu. Projektant se nesmí zaměřovat pouze na nápadné elementy objektu, ale musí mít na zřeteli i to, co je zdánlivě podružné. Autorský dozor trvá i po celou záruční dobu. Aby projektant zajistil spolehlivou funkci díla po celou dobu životnosti, má dát stavebníkovi návod k provozu a údržbě objektu. Provádění autorského dozoru je samozřejmě i zdrojem poučení pro další akce.

The main interest of an Architect/Engineer, A/E, is to meet all the Owner's requirements, and to achieve his/her full satisfaction, and that of the public as well. This is the principal aim of the A/E jobsite inspection, which is one of the elements of the quality assurance process during the execution of any constructed facility. As a rule, the A/E inspection shall start in the period of design, when the A/E should define the appropriate quality criteria in the Specifications. These criteria shall be checked by the Site Inspector and also by the A/E. The line of demarcation between the two types of inspection is fuzzy, more or less, and, consequently, mutual cooperation of persons involved is necessary. Also, in the process of job execution, the A/E's role is to issue Field Clarifications and Field Orders, prepare

Changes in Contract, approve samples and shop drawings submitted by the Contractor. The A/E inspection must be comprehensive as to cover all the construction work. The A/E must not concentrate only on outstanding features of the facility; apparently any non-significant details shall be kept in mind and shall not escape the A/E's attention. The A/E inspection continues after the final completion of the job, i. e., over the guarantee period. To secure correct maintenance and use of the facility, and to avoid unqualified handling, a User's Manual should be written by the A/E and supplied to the Owner. Obviously, the A/E inspection is an important source of experience and knowledge.

Nedávno jsme v našem časopise psali o technickém dozoru stavebníka (TDS), pokusili jsme se vysvětlit podstatu specifikací jako součásti dokumentace zakázky, zabývali jsme se některými principy zajišťování jakosti, a nyní je na čase podívat se na práci projektanta v průběhu stavby. Článek, který jsem pro časopis připravil, jsem dal ještě před odevzdáním přečíst dvěma kolegům, se kterými jsem v uplynulých letech pracoval na dvou akcích pro téhož zákazníka. Byl to pan Ing. arch. Ladislav Pastrnek ze Zlína a pan Ing. Jan Svoboda z Prahy. V obou případech šlo o modernizaci obytných budov postavených přibližně v roce 1911. Oba kolegové mi napsali k mému textu několik slov; protože jejich názory jsou dosti důležité, začlenil jsem je výrazně do textu, aniž bych měnil to, co jsem jim předložil. Výsledek je jakousi diskuzí, která snad bude pro čtenáře zajímavá. Ostatně náš časopis diskuzní příspěvky vítá (máme již dokonce připravenou další, rozsáhlejší diskuzi), a tak se čtenáři mohou do úvah o autorském dozoru pochopitelně zapojit.

Projektant, ať inženýr nebo architekt, se nalézá během realizace díla ve dvou odlišných polohách: jednak pokračuje v projektování podle pokynů stavebníka – zpracovává změny projektu nebo doplňuje projekt, jednak vykonává autorský dozor (AD).

Chceme se zabývat právě touto druhou polohou projektantovy činnosti, a to z různých hledisek, vycházejíce přitom ze dvou zásad, které jsme už dříve zdůraznili:

- projektantův zájem na jakosti díla je motivován spokojeností stavebníka,
- autorský dozor směřuje k tomu, aby dílo bylo Dilem, pokud možno s velkým D.

V obou případech mají zásady ekonomické pozadí. Dobrá pověst přináší dobré zakázky.

Svoboda: *Velmi mne překvapuje, že po tolika letech spolupráce musím hned na začátku oponovat. Domnívám se totiž, že vykonávání AD spočívá ve zpracovávání změn (vyplývajících jednak z požadavků stavebníka, jednak z průběhu realizace, což platí zejména u rekonstrukcí) a doplňování projektu (hlavně prohlubování podrobností, které nebyly zřejmé z prováděcí a nabídkové dokumentace). Myslím, že se musí jasně rozlišit jakost stavebních prací a jakost návrhu stavebního objektu. Přitom jakost provedení stavebních prací současně s dodržováním projektu kontroluje především TDS. Jakost návrhu stavebního díla, tj. dispoziční řešení, výběr materiálů, celkovou provázanost všech prvků, úroveň řešení, detailní dopracování každé lišty – vlastně jakýsi rukopis díla – kontroluje a hlavně doplňuje během stavby AD. Kontrola jakosti provedení díla je samozřejmě také nutná, ale jde spíš o jakousi supervizi nad prací TDS – neustálé ověřování správnosti společné cesty AD a TDS.*

Tichý: *Zdá se mi, že se držíte jakéhosi „klasického pojetí“, ač jste to ve skutečnosti ve spolupráci se mnou nedělal. Třebas se nakonec shodneme, a budu tedy pokračovat:*

K obecné škodě – a především ke škodě stavebních děl – žádný předpis v Česku autorský dozor během realizace díla nepožaduje a ani nejsou zatím stabilizovány principy, které by měl AD splňovat. Setkávám se často s případy, kdy nabídky autorského dozoru byly odmítnuty, a projektantům nebyl AD zadán (o nic lepší není ovšem stav, pokud jde o TDS). Důvody k tomu mohou být prosté: veřejnost považuje stavění za činnost, kterou přece dovede každý (dokladů o takových názorech je jistě nespočetně), a dále – což je horší – zkušenosti s některými autorskými dozory nijak nepřesvědčují o jejich nutnosti. Ve druhém případě jde o jeden z mnoha neblahých důsledků minulého systému, kdy sice podle zákona projektant byl jedním ze tří základních účastníků procesu výstavby, ale ve skutečnosti byl význam jeho práce potlačen sériovostí stavebních produktů, kolosálním podceňováním jakosti a konečkonců i samotnou politickou doktrínou. Autorské dozory měly pak během stavby jen pasívní úlohu: projektant se zúčastnil kontrolních dnů, na požádání vysvětlil dokumentaci anebo naprojektoval drobnou změnu díla, popřípadě odstranil chyby v projektu. A nakonec se do pasívní role postavil i sám, chtěje se vyhnout odpovědnosti za výsledek. Konečkonců pamatujeme, že se na projektanta svalily kdejaké neúspěchy. Najdou se jistě mnozí kolegové, kteří budou tvrdit, že tomu tak nebylo. Skutečně v ojedinělých případech si ten či onen podnik zachoval tvář a nedovolil, aby se práce projektantů znehodnocovala.

Pastrnek: *Jestliže mluvíte o minulém režimu, musím připomenout, že u některých, především významnějších akcí se projektant stával holkou pro všechno. Jestliže chtěl zajistit jakous takous úroveň, dostával se do polohy zásobovače, nákupčího, sháněl obkládačky po celé tehdejší republice, protože dodavatelům na estetické a technické jakosti většinou nezáleželo. Práce byla nesmírně náročná a mnohdy přesahovala povinnosti a kompetence generálního projektanta.*

Význam autorského dozoru je u stavebních děl ovšem potlačen samotnou skutečností, že se na stavební dílo – pokud není kvalifikováno jako dílo umělecké – nevztahuje autorský zákon, a autorovi není ze zákona umožněno, aby dílo v průběhu realizace korigoval. Píšu-li například tento článek,

vím, že mám právo udělat ještě před jeho vytištěním korektury toho, co jsem napsal. Bude-li jich mnoho, budu je muset redakci uhradit; navíc se vystavuju nebezpečí, že redakce moje články bude odmítat, protože jsou s nimi věcně potíže... U stavebního díla zákon na nic takového nepamatuje, a proto je zapotřebí autorský dozor a jeho rozsah zajistit smluvně. Jestliže projektant nabízí svoji práci, aby by jí nabízel včetně autorského dozoru, hrubě tím poškozuje svoje dílo a vše především.

Svoboda: *Právě v zajištění původní jakosti návrhu stavebního díla přes všechny peripetie stavby vidím hlavní smysl AD pro stavebníka. Bez AD není poškozován jen projektant a dílo, ale především stavebník. A to je nutno stavebníkovi vysvětlit, bez ohledu na autorské právo.*

Pastrnek: *Projektanti autorský dozor nabízejí...*

Tichý: *Není to pravidlo...*

Pastrnek: *... a získání zakázky nesouvisí se zajišťováním AD.*

Rada se tu přímo vnučuje: zakázky bez smluvního zajištění AD prostě nedělat. Rada se však stává bezcennou, jakmile se projektant ocitne v tvrdě konkurenčním prostředí, kde běžně dochází k podbízení, a jde o získání zakázky stůj co stůj – tedy i bez autorského dozoru. Stůj to třebas dobrou pověst projektanta. Je na zájmových sdruženích, komorách a jiných organizacích, aby svoje členy vedly náležitým směrem a také jim daly do ruky vhodné nástroje umožňující lepší komunikaci se stavebníkem. – To je ovšem téma samo o sobě a překračuje rámec tohoto článku.

Kdy začíná autorský dozor?

Nikoliv dnem zahájení stavby. Projektant, který dílo tvoří, musí hned na počátku práce, tedy už při formulaci zadání a prvním kontaktu se stavebníkem, vycházet z předpokladu, že bude dílo dozorovat, a to bez ohledu na to, zda tomu tak nakonec bude či nikoliv. A musí hned na počátku zvažovat, co vše se bude muset při AD sledovat.

Pastrnek: *Při zahájení prací má projektant poněkud jiné problémy, než promýšlet to, co bude sledovat při AD.*

Při zpracování realizací dokumentace je zapotřebí na AD pamatovat a formulovat náležitě specifikace a další prvky projektové dokumentace, jednak co do podrobnosti popisu díla, jednak co do podrobnosti popisu zajištění jeho jakosti.

Svoboda: *Asi by bylo dobré rozlišit všeobecné specifikace jednotlivých řemesel, které skutečně dávají představu o všeobecné úrovni stavby a jsou vodítkem především pro TDS, a podrobné specifikace, které již mohou obsahovat kromě přesných požadavků i volné požadavky „výrobek XYZ nebo obdobný“, a jsou tedy vodítkem především pro AD, který pak musí v průběhu stavby posoudit dodavatelem navržené nebo provedené změny.*

Zejména je zapotřebí věnovat velkou pozornost požadavkům na předkládání a schvalování vzorků materiálů, výrobků a prací a technologických postupů – jde vlastně o doplňování projektové dokumentace v bodech, které se při projektování z různých příčin nedaly dořešit.

Svoboda: *Ještě je třeba doplnit výrobní výkresy prvků PSV.*

Tichý: *Ovšem. Na ty jsem zapomněl.*

Svoboda: *Schválení většiny prací, materiálů a výrobků (pokud jsou dostatečně popsány ve specifikaci) a technologických postupů může provést i TDS. Schválení výrobních výkresů a některých nejasných vzorků materiálu je vlastní práce AD (většinou nahrazovaná předáním podrobných výkresů detailů, které je dodavatel líný být jen doplnit do úrovně výrobního výkresu).*

Tichý: *Anebo to prostě dodavatel neumí...*

Projektant musí zvážit všechny okolnosti, za jakých se dílo bude realizovat. A to okolnosti nejen technické nebo přírodní, ale také (nebo spíš především) okolnosti finanční. To znamená, v jakém ekonomickém klimatu proběhne stavba, zda si stavebník zajistil technické dozory a nákladový dozor, jak je při-

praven výběr dodavatele a eventuálně i jak je postaráno o *právní pomoc během realizace*. To vše ovlivňuje práci na projektu možná více než to, že projektant většinou neví, kdo nakonec bude dodavatelem stavebních prací.

Ačkoliv je to v „tržně vyspělém“ zahraničí běžné, naši projektanti nejsou zatím – až na výjimky – tvůrci smluv o dílo na *dodávku stavebních prací* a všech náležejících smluvních písemností (zejména *všeobecných podmínek dodávky a postupů řízení stavby*). Je to citelný nedostatek, způsobený absencí dobrých vzorů a jistou tradicí z nedávno minulých časů. K sepisování smluv máme přece investorský útvar, nás projektanty to nijak nezajímá, a proč vůbec by nás to zajímat mělo...? To je však zcela zcestné chápání věci. *Text smlouvy o dílo včetně technicko-právních příloh je totiž základní součástí zadávací dokumentace, a měl by být projektantem když ne už přímo zpracován, tak alespoň s ním důkladně konzultován*. Uchazeč musí svoji nabídku přizpůsobit požadavkům, které na něj budou smluvně kladeny, jestliže zakázku získá. Cena musí zobrazit požadovanou úroveň jakosti, požadovanou lhůtu plnění, požadavky na dodržování dílčích lhůt, a o těch musí být projektant přece řádně informován. Anebo spíše naopak: stavebník řekne projektantovi, kolik peněz je na akci k dispozici a projektant musí tuto skutečnost ve svém projektu zobrazit. Projektant by měl být tedy i v Česku zpracovatelem smlouvy o dílo na dodávku stavebních prací, stejně jako jím je v USA, Velké Británii, Německu nebo jinde, kde se již po celá desetiletí užívají osvědčené a soustavně s technickým, ekonomickým a právním vývojem korigované vzory.

Svoboda: *Plně s tímto odstavcem souhlasím, ale myslím, že souvisí především se zpracováním nabídkové dokumentace; s AD již méně.*

Tichý: *Všechno souvisí se vším, jak nás učili... Pokud projektant zpracovává nabídkovou dokumentaci kompletně, má možnost vidět celou akci v prostoru a čase daleko lépe, a tím si i ujasnit svoji funkci na stavbě.*

Podrobnost autorského dozoru

Při výběru projektanta chce zahraniční stavebník často vidět nikoliv projekty, kresby a fotografie, ale chce se zblízka podívat na provedená díla, která projektant navrhoval (ostatně se tak již začínají chovat i naši stavebníci). Přitom ale nejde o to posoudit koncepci díla, volbu barevnosti fasád či zda dílo lahodí oku, nýbrž podívat se na podrobnosti provedení a *poznat jeho jakost*.

Svoboda: *Myslím, že stavebník při takové prohlídce posuzuje obě jakosti, jak jsem je na počátku uvedl. I když je možná nerozlišuje.*

Tichý: *Osvícený stavebník se jde třeba podívat, jak vypadají hygienická zařízení, kuchyně, sklepy a jiné spíše nenápadné prostory. Neboť tam právě pozná, jakou péči autor svému dílu věnoval a zda vlastně vůbec mu nějakou péči věnoval. Stavebníka totiž nezajímá, kdo a jak ten či onen nedostatek způsobil. Pro něj je rozhodující projektant, neboť s ním je především ve styku. Tím se vracím k tomu, co jsme na začátku nakousli: jakost díla není jen záležitostí dodavatele a TDS, ale také projektanta. Zúčastní-li se projektant realizace díla, musí věnovat nenápadným, zastrčeným prostorám stejnou pozornost jako reprezentačním sálům. Stejnou pozornost věnovat provedení trubky svodu vody jako dilatačnímu uzávěru mostu.*

Autorským dozorem se tedy musí postihnout dílo v celém rozsahu a ve všech prostorových a časových souvislostech. AD musí sledovat procesy, které probíhají, a považovat stavbu za jistý druh živého organismu. Musí odhadovat, jak se procesy budou vyvíjet. AD se nesmí bát zasáhnout tam, kde vidí nedostatky prováděných činností – co do jakosti i co do lhůt – anebo kde postřehne vlastní omyly, kterých se při projektování dopustil.

Není správné uvažovat o autorském dozoru pouze z hlediska stavebníka nebo jen z hlediska díla (dílo samo má ostatně jen velmi málo možností jak protestovat, že bylo špatně nebo dobře provedeno; pokud se ale dílo vzbuří, je to zlé). Autorský dozor je přece *obrovským zdrojem poučení pro další projektování*, a to vždy, neboť každá stavba je unikátem, a ze všeho, co se při ní děje, se dá něco čerpat. Jsou ale lidé, kteří se dát poučovat nechťejí. Ať tedy raději neprojektují.

Jako znalec jsem kdysi dával posudek ve sporu, kde stavebník žaloval projektanta o náhradu škody, která mu vznikla projektantovým omylem. Na první pohled to vypadalo celkem jednoduše a pro projektanta nedobře. Ten se skutečně dopustil závažného omylu, který mohl mít osudné následky. Naštěstí projektant omyl rozpoznal včas, nicméně však až v době, kdy byla část díla hotova. Aby se chyba napravila, musela se vyžděná konstrukce snést a poddimenzovaný strop zesílit, což si vyžádalo jisté množství peněz. Věc však tak prostá nebyla. Projektant byl totiž hned na počátku stavění zbaven stavebníkem možnosti vykonávat AD a zakázali mu přístup na stavbu. Vývoj sledoval takřka jako plotem. Soudkyně se mě tehdy zeptala: Mohl by projektant zjistit svůj omyl dříve, kdyby byl pověřen autorským dozorem, a měl tedy i přístup na stavbu? Nemohl jsem odpovědět jinak než Ano. Soudkyně spor rozhodla ve prospěch projektanta. Rozhodla moudře.

Autorský dozor a technický dozor

Dosti často se vyskytuje *představa, že jakýmsi zástupcem AD na stavbě je TDS*. Projekční kanceláře dokonce přímo nabízejí zajištění technického dozoru, domnívajíce se, že bude nejlépe, budou-li mít sledování stavby zcela ve svých rukou. Stává se potom, že TDS je poslíčkem mezi stavbou a projekční kanceláří, že stavba chodí s dotazy za TDS, místo aby se obrátila na projektanta. Na první pohled je to výhodné pro jednotlivce, protože se přece jen tu a tam podaří odvalit kousek odpovědnosti, ale je to naprosto nevýhodné pro zdar díla. Jsem proto někdy tázán, *kde je demarkační čára mezi TDS a AD?*

Řečeno moderně, demarkační čára je *fuzzy*, tj. rozmazaná, nepřesně definovaná, ale je rozlišitelná. Oba dozory usilují o jakost díla, avšak v odlišných polohách a v odlišných časech. Zatímco TDS se musí starat o průběh realizace a mít na zřeteli – mimo jiné – dodržování technologických postupů vyplývajících z projektu, ze zásad příslušného řemesla a někdy jen z prostého selského rozumu (jehož se nám od dob kolektivizace nějak nedostává), musí se AD zabývat tím, jak se bude příslušná část díla realizovat, jaké jsou souvislosti s navazujícími pracemi nebo prvky, jak příslušná operace zapadá do harmonogramu stavby.

Svoboda: *Při zajišťování jakosti provedení díla rozhoduje AD hlavně o drobných estetických podrobnostech, které však tvoří většinou „třešničku na dortu“. Kromě toho je první instancí při řešení sporů mezi dodavatelem a TDS. Harmonogram musí hlídat z hlediska možných poničení již hotových prací dotvářejících vzhled díla.*

Tichý: *Nejenom vzhled. I funkci.*

Není-li prvek nebo práce popsán dostatečně podrobně ve specifikacích, a dává-li se tedy jisté množství volnosti dodavateli, musí AD vyžadovat předložení technologických postupů a vzorků předem ke schválení.

Svoboda: *Zase jste zapomněl na výrobní výkresy!*

TDS pak kontroluje, zda se postup dodržuje, nebo zda dodaný materiál odpovídá vzorku a zda je správně zabudováván. A nakonec opět nastoupí AD a zhodnotí práci, zda dopadla podle jeho představy. Je proto pochopitelné, že se činnost AD a TDS prolíná nebo překrývá může nebo spíš musí. Nezapomeňme však, že zásada TDS („aby dodavatel netratil“, viz Beton a zdívo 1998/1) se od zásady AD („aby dílo bylo

Dílem“ výrazně liší. Rozdíl v principech činnosti AD a TDS musí být především znám stavebníkovi, neboť on nefinancuje pouze stavební práce, ale také dozory.

Svoboda: Je skutečně zásadou TDS „aby dodavatel netratil“?

Tichý: Je to spíš jakási „nadzásada“, základní filozofie mého požadavku na TDS... Není to zásada právně podchytilná. Chci především zdůraznit, že TDS je pro dodavatele nejméně tak důležitý jako pro stavebníka. A jestliže si stavebník TDS nenajme, měl by si náležitý ostrý dozor zaplatit dodavatel. Osvícení dodavatelé tak činí – mají kvalitáře vysoké úrovně.

TDS se musí od projektanta dozvědět, na co má při své činnosti dávat pozor. Není-li to ve specifikacích nebo jinde v dokumentaci zakázky dosti jasně vypsáno anebo není-li to obecně známo (jako třeba skutečnost, že svislé spáry zdiva nesmějí být průběžné), je zapotřebí, aby projektant instruoval TDS ústně, pokud možno na místě, a to nejen na počátku stavby, ale v celém jejím průběhu.

Papírování neškodí!

Návštěva AD na stavbě nesmí být improvizovaná, nýbrž je vždy zapotřebí se na ni předem připravit. V kanceláři si AD udělá představu, co bude při návštěvě kontrolovat, sepiše si kontrolní seznam (checklist anebo lépe *čeklist*) a na stavbě si pak v čeklistu zaškrtnává bez ohledu na to, co si o něm kdo myslí. Zatím totiž tyto postupy, jinde naprosto běžné, na našich stavbách nejsou příliš známé, považují se za jistý druh výstřednosti a budí úsměv do té doby, dokud se při nějaké příležitosti neukáže, že to přece jen k něčemu je. Ukáže se to obvykle v souvislosti s nějakou nepříjemností. Musím říci, že jsem si už mnohokrát nadával, že jsem v tom či onom případě čeklist neměl připraven. Časem zjistíme, že se jednou použitý čeklist hodí i pro další akci; v zahraničí se na to již dávno přišlo, a čeklisty se běžně najdou v příručkách, metodických pomůckách a podobných užitečných podkladech. V Česku je zatím sahara.

U mnoha stavebních akcí v zahraničí a dnes už někdy i u nás je projektant zástupcem stavebníka, a musí mu proto pravidelně dávat zprávu o stavu věcí na stavbě. Je důležité, aby zprávy byly písemné a aby kopii dostal na vědomí také dodavatel. Je užitečné, jestliže si projektant připraví jednotné schéma takové zprávy, která kromě obecných údajů má obsahovat informaci o procentuálním stavu rozpracovanosti díla, shodě postupu prací s harmonogramem prací, práce dokončené ke dni zprávy, otázky vznesené dodavatelem, projektantova rozhodnutí a konečně shrnutí toho, co je třeba v nejbližší době vyřešit. I tady výborně poslouží šikovný formulář, kterým si zajistíme, aby se na nic nezapomnělo.

Svoboda: Toto samozřejmě může projektant pro stavebníka dělat. Ale řekl bych, že v takovém případě vykonává projektant funkci TDS a nikoliv AD.

Tichý: Právě tato pasáž mého článku je jedinou pasáží, kterou jsem převzal z literatury (z americké) a není podložena mojí bezprostřední zkušeností. Ale vím, že se to tak dělá, neboť je to prostě předmětem smlouvy s projektantem.

Kdy autorský dozor končí?

Do náplně AD nepatří pouze péče o dílo v průběhu jeho realizace. Na první pohled by se zdálo, že AD postrádá smysl, jakmile je dílo dokončeno, a proto projektant již ke konci stavby jako by se vytrácel – má chválabohu další zakázku nebo dovolenou. Po skončení stavby AD přestává působit, což se také zobrazuje ve smlouvách o dílo s projektantem. Dílo ovšem nekončí dnem předání a převzetí objektu, nýbrž pokračuje v záruční době, kdy se odstraňují vady, jež vyplynuly na světlo při jeho užívání, eventuálně vady, které vznikají následkem časových faktorů. Objemové změny materiálů a základových půd (smršťování, dotvarování, teplotní dilatace), povětrnostní vlivy různé povahy (větrání materiálů, změny barevnosti, průzračnosti nebo jiných fyzikálních vlastností) mohou způsobit velké množství problémů. AD musí tedy pokračovat v nějaké formě i po dobu záruční lhůty.

A seriózní projektant se o produkt svého úsilí musí postarat i do budoucna, kdy už jeho smluvní povinnosti vůči stavebníkovi (a dílu) skončí. Nástrojem, který to umožňuje – i když jen pasívně – je *Příručka uživatele objektu*. S každým automobilem, hodinkami, kartáčkem na zuby dostáváme návod k používání, ale předměty tak nákladné, jako jsou stavební objekty, takové návody až na vzácné výjimky nedoprovázejí. V příručce uživatele se má upozornit nejen na pravidla spolehlivého užívání objektu, ale zejména na nutnost kontroly a údržby nosných a nenosných konstrukcí, povrchů, rozvodů apod. s uvedením materiálů nebo postupů, jež se musí anebo naopak nesmí k takovému účelu použít. Stavební objekty jsou dnes složitými systémy s mnoha subsystemy, a každému je zapotřebí se v příručce věnovat. Příprava takového dokumentu je nejen v zájmu projektanta, ale také dodavatele. Dodavatel musí být ještě před konečnou redakcí předložena k vyjádření, aby odpadla dohadování v záruční době o tom, co se a jak mělo ošetřovat. Příručku nelze stvořit v kanceláři za jediný den, ale je zapotřebí shromažďovat k ní podklady během realizace díla. Musí se pamatovat i na eventuální doplňky a revize příručky podle zkušeností s údržbou anebo podle změn, které se uskuteční již v průběhu užívání. Zpracování příručky uživatele objektu by mělo být součástí nabídky projektanta a naopak osvícený stavebník by je měl vyžadovat.

Nakonec rada projektantovi: *vyhni se stavebníkovi, který odmítá autorský dozor!* A rada stavebníkovi: *vyhni se projektantovi, který autorský dozor nenabízí!*

Děkuji oběma kolegům, že se textem k obecnému prospěchu zabývali. Snad se i přihlásí někteří čtenáři se svými zkušenostmi a názory.

Milík Tichý, Karoliny Světlé 14, 110 00 Praha 1

<http://www.abf.cz/page/cbz/>

ČBZ – Česká společnost pro beton a zdivo uveřejňuje od počátku tohoto roku základní informace o své činnosti na Internetu. Na výše uvedené adrese lze získat aktuální informace o pořádaných konferencích a seminářích i zprávy o již proběhlých akcích. Od června 1998 byla rozšířena informace o časopisu Beton a zdivo o možnost zobrazení obsahu čísla a anotací všech klíčových článků. Anotace jsou uveřejňovány v češtině i angličtině ve stejné formě jako v časopisu. Do budoucna se předpokládá aktuální přístup k informacím vždy z posledních čtyř čísel časopisu.

Petr Hájek